

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
RINKIMŲ KODEKSO 76, 81, 85, 176, 193 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO KONSTITUCINIO
ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos Rinkimų kodekso 76, 81, 85, 176, 193 straipsnių pakeitimo Konstitucinio įstatymo projektas parengtas siekiant sudaryti galimybę aktyviają rinkimų teisę įgyvendinantiems asmenims gauti informaciją apie svarbius kandidatuojančio asmens gyvenimo faktus, galinčius turėti reikšmės atstovaujant rinkėjų interesams ir tvarkant viešuosius reikalus. Pažymėtina, jog Konstitucija garantuoja ir saugo visuomenės interesą būti informuotai (*inter alia Konstitucinio Teismo 2005 m. liepos 8 d., 2005 m. rugsėjo 19 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimai*). Konstitucinė teisė gauti informaciją – svarbi prielaida įgyvendinti įvairias Konstitucijoje įtvirtintas asmens teises ir laisves (*Konstitucinio Teismo 2006 m. gruodžio 21 d. nutarimas*). Įstatymų leidėjas, užtikrindamas Konstitucijos 33 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą piliečių teisę dalyvauti valdant savo šalį *inter alia* per demokratiškai išrinktus atstovus, turi sudaryti prielaidas atspindėti rinkėjų valią, *inter alia* užtikrinti rinkimų proceso skaidrumą, pasyviają rinkimų teisę įgyvendinančių subjektų sąžiningą konkurenciją ir rinkėjams reikšmingos informacijos apie juos viešumą.

Pažymėtina, jog Sovietų sąjungos komunistų partija, jos struktūriniai padaliniai, komunizmo ideologija, doktrina, komunistinis totalitarinis SSRS režimas ir su juo susijusios veiklos Lietuvoje buvo daugybę kartų ir įvairiomis formomis įvertintos kaip prieštaraujančios ir nesuderinamos su Lietuvos Respublikos konstitucine santvarka ir įstatymais bei su visuotinai pripažintomis tarptautinės teisės normomis.

Antai 1949 m. vasario 16 d. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio (LLKS) Tarybos Deklaracijoje buvo paskelbta, kad „*Komunistų partija, kaip diktatūrinė ir iš esmės priešinga pagrindiniam Lietuvių tautos siekimui ir kertiniam Konstitucijos nuostatui – Lietuvos nepriklausomumui, yra nelaukoma teisine partija*“. Pažymėtina, jog Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Taryba, priimdama 1949 m. vasario 16 d. deklaraciją, buvo aukščiausia politinė ir karinė struktūra, vienintelė teisėta valdžia okupuotos Lietuvos teritorijoje. 1949 m. vasario 16 d. Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos deklaracija yra Lietuvos valstybės teisės aktas (*Lietuvos Respublikos įstatymo dėl Lietuvos Laisvės Kovos Sąjūdžio Tarybos 1949 m. vasario 16 d. deklaracijos 2 ir 3 straipsniai*).

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios tarybos 1991 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu „Dėl LKP (SSKP) struktūrų veiklos Lietuvoje“ buvo nutarta pripažinti, kad LKP (SSKP) veikla yra nelegali ir uždrausti LKP(SSKP) veiklą Lietuvos Respublikos teritorijoje. Šiame nutarime buvo pažymėta, kad LKP, kaip SSKP padalinys Lietuvoje, 1991 m. sausio 13 d. organizavo ir kurstė veiksmus, kuriais buvo siekiama nuversti teisėtą Lietuvos valdžią, prievarta sunaikinti Lietuvos Respublikos nepriklausomybę, suverenų valstybingumą, sugriauti teritorijos vientisumą ir vykdė perversmo organizatorių direktyvas Lietuvoje.

Lietuvos Respublikos Seimo 1998 m. gruodžio 10 d. deklaracijoje „Dėl komunizmo ir buvusių komunistinio okupacinio režimo struktūrų vertinimo“ buvo konstatuota, kad komunizmo ideologija ir doktrina, neigianti prigimtines žmogaus teises ir naikinti dvasingumą bei žmoniškumą, pseudomoksliskai mistifikuoja ir skatinanti žmonių grupių tarpusavio neapykantą, kovą, smurtą ir

valdžios uzurpavimą – prievarta primetamą diktatūrą, yra atnešusi žmonijai, ypač XX šimtmetyje, nesuskaičiuojamų nelaimių.

Europos Žmogaus Teisių Teismas ne kartą konstatavo lemiamą Sovietų Sąjungos komunistų partijos vaidmenį okupuojant ir aneksuojant Lietuvą bei kitas Baltijos valstybes (*Kuolelis ir kiti prieš Lietuvą, Ždanoka prieš Latviją, kt. bylos*).

Atsižvelgus į tai, manytina, kad asmuo, kuris kandidatuodamas siekia atstovauti rinkėjų interesus ir tvarkyti viešuosius reikalus, turi atskleisti rinkėjams reikšmingą informaciją apie savo gyvenimo faktus, nurodant ar yra priklausęs Komunistų partijoms ir ėjęs pareigas Komunistų partijų struktūrose.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą inicijuoja Seimo nariai Paulė Kuzmickienė ir Andrius Vyšniauskas.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Rinkimų kodeksas nenumato pareigos kandidatuojančiam asmeniui atskleisti informacijos, kuri yra aptarta šiame įstatymo projekte.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Rinkimų kodekse siūloma įtvirtinti taisyklę, numatančią, kad kandidato anketoje kandidatas privalo nurodyti ar yra priklausęs Komunistų partijoms (SSKP, LKP (SSKP) ar LKP) arba ėjęs pareigas Komunistų partijų struktūrose.

Rinkimų kodekse siūloma numatyti, kad jei kandidatas anketoje nurodo, kad būdamas Komunistų partijų nariu ėjo pareigas Komunistų partijų struktūrose, rinkimų komisijos leidžiamame kandidato plakate, taip pat plakate su kandidatų sąrašu turi būti pažymėta, kad kandidatas ėjo pareigas Komunistų partijų struktūrose, nurodant jų pavadinimą.

Rinkimų kodekse siūloma numatyti, kad jei kandidatas anketoje nenurodo, kad buvo Komunistų partijų nariu ar ėjo pareigas Komunistų partijų struktūrose, Vyriausioji rinkimų komisija kreipiasi į valstybės instituciją, saugančią duomenis apie asmenis, priklausiusius Komunistų partijoms ar ėjusius pareigas Komunistų partijų struktūrose, ir ne vėliau kaip likus 32 dienoms iki rinkimų dienos šiuo aspektu patikrina kandidato duomenis. Jeigu Vyriausioji rinkimų komisija iš kompetentingos institucijos gauna duomenų apie asmens narystę Komunistų partijose, paskelbia šiuos duomenis savo interneto svetainėje per 24 valandas nuo duomenų gavimo.

Tuo tarpu, jeigu Vyriausioji rinkimų komisija iš kompetentingos institucijos gauna duomenų apie tai, kad asmuo būdamas Komunistų partijų nariu ėjo pareigas Komunistų partijų struktūrose, neregistruoja jo kandidatu, o jeigu buvo jį įregistravusi, nedelsdama panaikina jo registravimą ir šį sprendimą paskelbia savo interneto svetainėje. Jeigu kandidatas to fakto nenurodo ir po rinkimų įstatymų nustatyta tvarka nustatoma, kad jis būdamas Komunistų partijų nariu ėjo pareigas Komunistų partijų struktūrose, tai laikoma šiurkščiu Rinkimų kodekso pažeidimu.

Įtvirtinus naujas aptartas taisykles rinkimų procesas taps skaidresnis, o aktyviają rinkimų teisę įgyvendinantiems asmenims bus sudarytos galimybės gauti informaciją apie svarbius kandidatuojančio asmens gyvenimo faktus, galinčius turėti reikšmės atstovaujant rinkėjų interesus.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu, rengiant įstatymo projektą, toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymas nesusijęs su įtaka kriminogeninei situacijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymas nesusijęs su įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą teisės aktų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis nustatytų reikalavimų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projekto nuostatos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos dokumentams neprieštarauja.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus įstatymo projektą, įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“: „Kandidato anketa“; „Kandidatų registravimas“

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.

Teikia

Seimo nariai:

1. Paulė Kuzmickienė
2. Andrius Vyšniauskas